

**ДЕТСКА ГРАДИНА №2
“ОСМИ МАРТ” – гр. Търговище**

Ул.”Неофит Рилски“ № 2,
тел.: 0601/62460
e-mail: 8mart@mail.bg

УТВЪРДИЛ
ДИРЕКТОР:
/И. АТАНАСОВА/

СТРАТЕГИЯ

**ЗА ПРЕВЕНЦИЯ И ОГРАНИЧАВАНЕ НА АГРЕСИВНОТО
ПОВЕДЕНИЕ СРЕД ДЕЦАТА
В ДГ №2 „ОСМИ МАРТ“ - ТЪРГОВИЩЕ**

**УЧЕБНА
2022 /2023 ГОДИНА**

I. Въведение

1. Проблемът за агресията и неговия контекст
 - 1.1. Агресията в периода на детството
 - 1.2. Предпоставки (подкрепители), формиращи личността на детето
 - 1.3. Рискови фактори – предиктори на агресивно и антисоциално поведение на децата
 - 1.4. Агресията в контекста на детското всекидневие

II. Описание на ситуацията

1. Събрани и оценени данни за агресията при подрастващите в ДГ №2 „Осми март“
 - Търговище
 2. Изводи и препоръки

III. Цели на стратегията

1. Цели на стратегията и приоритети за развитие

IV. Описание на интервенциите

1. Мерки и дейности

I. ВЪВЕДЕНИЕ.

Агресията и насилието сред децата и юношите през последните години все по-често застават в центъра на общественото внимание и научните дискусии. Въпреки, че като цяло количеството на насилиствените прояви относително се запазва (по данни на педагогическите стаи в МВР) особено обезпокоителен е фактът, че качеството и степента на насилието значително се увеличават. От това страдат, както самите деца и техните семейства, така и учителите и помощник-възпитателите, чийто граници на толерантност и способност за понасяне изглеждат прекрачени.

Към причините за проявите на агресия – обществени, междуличностни и вътрешно-личностови фактори, можем да прибавим и следните особености на социалната ситуация:

- *Ситуацията на преход*, поставяща под натиск традиционни модели за възпитание и дисциплиниране на поведението при подрастващите;
- *Интензивно информационно общуване*, изместващо възможността за автентично общуване и въвеждащо агресивни модели на себеутвърждаване;
- *Нереформираните социализации институции* (семейство, детска градина, училище, университет), акцентиращи по-скоро върху контрола и дисциплината при връзката си с подрастващите;
- *Липсата на цялостни програми за съоражаване на родителите и педагогическите кадри с ефективен инструментариум за управление на агресивното поведение в детската и юношеска възраст и др.*

Според национално изследване на агенция „Alpha Research“ (2006) сред факторите, отговорни за агресията при децата са дисциплината в училище, материалните различия между децата, усещането за ненаказаност. Най-голям процент е насилието при деца от 11 до 14 – годишна възраст – почти 30% от случаите. Според 79,4 % от анкетираните родители, дисциплината в училище и родителският контрол трябва да се повишат, за да преодолее агресията. Според 22% от анкетираните, човек може да изпита самоуважение, чрез насилие. Според 35% от учениците, насилието е фактор за политическа власт, а 24% от децата смятат, че агресията и насилието осигуряват лесен начин на живот. Мнението на децата по-скоро изразява нагласите в обществото, коментират специалистите.

Невъзможността за детето и юношата да намери адекватна на собствената си индивидуалност, социално значима изява, може да провокира антисоциалност. Когато

детето е оставено само на себе си се създават обективни условия за девиация на поведението му.

1. Проблемът за агресията и неговия контекст

1.1 Агресията в периода на детството – Агресията е свързана с проблемите на израстването и социокултурната среда. Предвид това, че работим с деца от 3 до 7 години, които попадат в периода на предучилищното детство, проблемът с агресията се разглежда в контекста на:

- ✚ групов натиск върху детето;
- ✚ страх от отхвърляне;
- ✚ етническа среда;
- ✚ детето е изправено пред въпроса за своята идентичност (кой съм аз, кой съм аз в групата).
- ✚ опасност от дифузни (неясни) представи за самия себе си.

Предучилищната възраст е период в развитието на детето, характеризиращ се със социализация, формиране и развитие на ценностна система, която да служи като фактор за социална регулация на взаимоотношенията между различните субекти.

Факторите, които влияят върху проявите на агресия са разнообразни. Неумението да се преценяват намеренията на другите в повечето случаи е съпроводено с агресивно поведение.

Едни от най-важните фактори за възникването и развитието на агресията са:

- ✚ неправилните модели на възпитание в семейството. Някои родители неправилно възпитават в агресия, като поощряват отмъщение или показват свое агресивно поведение, което се копира от децата им;
- ✚ негативни нагласи на обществото към деца от мултиетнически произход.

Децата се учат като наблюдават останалите, било то преднамерено или случайно – това е процес, познат като моделиране чрез подражание. Те оформят начина си на поведение, моралните си ценности, лични предпочитания и дори някои навици чрез подражание. Те се учат от обкръжението си – семейство, приятели, книги, учители, списания, музика и медии. Деца са свикнати да се държат така, че да пасват с околната среда.

1.2. Предпоставки /подкрепители/, формиращи личността на детето.

Формирането на личността в периода на юношеството е процес на постоянно влияние на социалните подкрепления над индивида. В случаите, когато социалните подкрепители –*вниманието, поощрението, чувството за привързаност от страна на околните*, отсъстват или са в противоречие с общоприетите норми и ценности (противостоят на морала), тогава са налице предпоставки за формирането на личност (социално-негативен тип), която има вътрешната готовност за антисоциална или противоправна реализация. Следователно безспорно е влиянието на основните източници за формиране на идентичността – референтната група и „значимият друг”.

Семейството се смята за решаващия социален фактор за формирането на готовност за реализация на просоциално (или асоциално) поведение от страна на подрастващите. „Нездравото” семейство или липсата на семейство, създават едни от водещите предпоставки за процеса на неправомерна социализация на индивида.

Стилът на родителското поведение (авторитарен, авторитетен, либерален) също влияе върху изграждането на отговорно поведение и висока степен на самоконтрол и независимост. Най-благоприятно се отразява авторитетният стил родителско поведение.

В периода на юношеството голямо значение оказва и процесът на социално сравнение: процес на оценяване на личностовите особености, стил на поведение, външност, реакции и общо усещане за Аз-а при съпоставка с околните (референтната група). Голяма част от юношите се смятат за неуязвими и виждат в рисковото поведение просто възможност за себеизява и демонстрация на независимост.

това рефлектира в поведението на децата в училище – въвзаимоотношенията им с техните връстници и приятели, в проявите им в обществото. На тази основа говорим за **уязвими и морално застрашени** деца.

Емоционалната атмосфера в семейството по уникален начин формира детската психика и поведение. Оказва се, че неблагоприятният семеен климат пряко или косвено тласка малолетните и непълнолетните към ситуации и среда, стимулираща девиантно поведение. Най-уязвими към риск от насилие са децата, които считат, че:

- За тях е по-лесно да споделят своите проблеми с човек, външен на семейството, отколкото с родителите;
- Членовете на семейството са по-близки с други хора извън семейството, отколкото помежу си;
- У дома всеки следва своя собствен интерес;
- Принципите и законите в семейството е трудно да бъдат разбрани;
- Боят е оправдано средство за убеждаване.

Лошото поведение в детската градина също може да бъде съществен рисков фактор за насилие и според цитираните изследвания в се счита за голям рисков фактор на детското. Съвременни анализи на насилието в УЗ индицира, че има **култура на насилие**, която влияе вредно не само върху децата, но и върху учителите. Това показва голямата роля, която има **приятелския кръг** за поддържането на модели на насилие при младите хора. Приятелският кръг е всичко важно в юношеството. Юношите, които имат слаби социални връзки – **които не са включени в конвенционални дейности и са непопулярни** в училище – са с висок риск да станат насилици, така както **са юношите с антисоциални, девиантни приятели**. Тези два типа взаимоотношения често вървят заедно, доколкото юношите, които са отхвърлени, или са непопулярни, могат да намерят изява само в антисоциална или отклоняваща се среда.

1.4. Агресията в контекста на детското всекидневие – Тук въпросът е доколко ДГ е отговорна за проявите и нарастването на агресията. От една страна, като институция, отразява обществените условия – зараждането на агресията често е заложена вън от него (**разпадане на семейства, различни възпитателни стилове, различен интелект или материално благосъстояние**). В този случай ДГ се превръща в аrena на отиграване на социални конфликти и проблеми.

От решаващо значение е взаимодействието между трите главни действащи лица – учители, деца и родители, и техните начини на свързване един с друг, които могат да варират - от партниране през конфликти и борба, за това кой е по-добрият родител/или по-добрият възрастен до изключване на другата страна. Едно добро партниране редуцира и може да бъде превантивно спрямо тези прояви, защото създава обща рамка, общи правила, единомислие на възрастни, сигурност, стабилност. А едно лошо партниране само по себе си е достатъчно условие за засилване на проявите на агресия, вътрешно конкуриране, създаване на конфликти, възможности за манипуляция от страна на учениците и т.н.

Агресивните прояви и насилието сред подрастващите са тясно свързани с условията, които пораждат конфликти в социалната среда. В ДГ в последните години се наблюдава тенденция към засилване на агресивните прояви.

Насилието може да се прояви в най – разнообразни форми – от дрязги и обидни забележки до нанасяне на физически травми, дори и убийство. Затова най-точна дефиниция за насилието е, **че това е всяко поведение, което наруши правата на друг човек. Насилие има дори в случаи, когато човек не осъзнава това.**

Факторите, които провокират агресия или насилие в детската общност са:

- Вътречноностната агресивност на самите деца, зависеща от индивидуалните им особености. Тя се обостря по време на общуването при отказ за определени неща;

- Предшестващ жизнен опит на децата, свързан с проява на агресия и насилие или наблюдаване на подобни действия;
- Непознаване на методи за ненасилствено разрешаване на конфликти;
- Драстична промяна в ценностната система, при която стойности като солидарност, готовност за оказване на помощ или съчувствие са изтласкани на заден план.

Типичните детски форми на насилие са: бълкане, щипане, разрушаване, удряне, нанасяне на болка, спъване, затваряне в някое помещение;

II. ОПИСАНИЕ НА СИТУАЦИЯТА

Събрани и оценени данни за агресията при подрастващите в ДГ "Осми март"-Търговище

Формите на тормоз, които децата определят като най-често срещани са: бълкане, удряне, обиждане, понякога псуване, измисляне на обидни прякори, дразнене, настройване на другите деца срещу тях, заплашване.

III. ЦЕЛИ НА СТРАТЕГИЯТА

1. Цели на стратегията и приоритети за развитие

Основна цел: Превенция на агресивното поведение при деца, учители и родители в ДГ и въвеждане и използване на нетрадиционни методи и похвати за ограничаване на агресивните прояви – в т.ч. тренинги, ролеви игри, извънкласни дейности по интереси, както на учителите, така и на децата и юношите.

Приоритети за развитие:

1) Осигуряване на обществена подкрепа в превенцията на агресивното поведение при децата. В рамките на този приоритет са залегнати цели, насочени към подобряване на действащи нормативни документи – на местно и национално ниво, които кореспондират с конкретни мерки и дейности за подобряване на дисциплината в училищата, както и работа по превенция на агресивни прояви сред децата и юношите.

2) Подобряване на диалога помежду деца, възпитатели, учители и родители и обединяване на усилията им в превенцията на агресивни прояви - Този приоритет обединява цели, мерки и дейности, които ще способстват за повишаване на доверието на децата и учениците към техните възпитатели, учители и родители, изграждане на отношения на партньорство и взаимопомощ, и най-вече на взаимна нетърпимост към прояви на агресивно поведение;

Специфични цели:

Приоритет 1: Осигуряване на обществена подкрепа в превенцията на агресивното поведение при децата от ДГ №2, „Осми март” Търговище

1. Повишаване на ефективността на прилаганите санкционирани мерки на местно ниво при прояви на агресивно поведение; Повишаване на ролята на кординационните съвети при вземането на решения за закрила и налагане на санкции за провинили се деца

Приоритет 2: Подобряване на диалога помежду деца, възпитатели, учители и родители и обединяване на усилията им в превенцията на агресивни прояви.

1. Изграждане на капацитет за превенция на агресивното поведение по отношение на наличният човешки ресурс. Тази цел, предполага повишаване на квалификацията, знанията и уменията на учители, възпитатели, и родители за справяне в ситуации на конфликт, породени от агресивно поведение. Акцентира се преди всичко на дейности по организиране и провеждане на обучения, тренинги, ролеви игри и прилагането на нестандартни похвати и форми на обучение, чрез емпатия и съпреживяване. Организирането на съвместни пътувания с участието на родители, деца, ученици и учители, което ще подобри диалога и ще обедини усилията на всички заинтересовани страни в превенцията на агресията.

IV. Описание на интервенциите

1. Мерки и дейности

1.1. Мерки на ниво група:

- повишаване на познанията на децата в сферата на гражданско образование, получаване на информация за норми, правила, модели на поведение и овладяване на умения да се разпознава агресията в различните ѝ проявления;
- създаване на условия за активно и равнопоставено участие на деца и родители при изготвяне на вътрешните правила, регламентиращи училищния живот;

1.2. Мерки на ниво ДГ:

- обследване и анализ на нивото на агресията в ДГ;
- обучения и консултации - информиране и консултиране на родителите за особеностите в психо-физиологичното развитие на техните деца; обучението се правят по време на тематични родителски срещи училищния психолог; организиране на тренингови групи с ученици с установени агресивни прояви.
- подобряване на системата на взаимоотношения и принципи за реагиране при конкретни ситуации на проява на агресия между учениците в училище;

1.3. Мерки на ниво родители:

- подобряване на комуникацията и взаимодействието между педагогическата и родителската общност;
- включване на външни експерти за оказване на съдействие при превенцията и ограничаването на агресията между учениците в училище